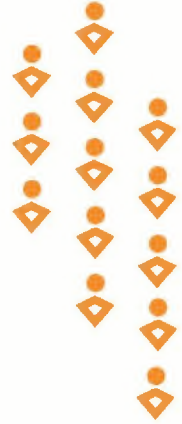

ETELÄ-KARJALAN PELASTUSLAITOS

Etelä-Karjalan hyvinvointialue

Lausunto

25.3.2026

EKHVA/Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/20427/2024

Etelä-Karjalan pelastuslaitoksen, Etelä-Karjalan hyvinvointialue, lausunto-osa koskien sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntöä luonnoksesta kansalliseksi toimintasuunnitelmaksi helteen terveyshaittojen ehkäisemiseksi

Johdanto

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää lausuntoja luonnoksesta kansalliseksi toimintasuunnitelmaksi helteen terveyshaittojen ehkäisemiseksi. Toimintasuunnitelman on valmistellut sosiaali- ja terveysministeriön asettama poikkihallinnollinen työryhmä.

Tausta

Pitkittyvät hellejaksot ovat merkittävä kansanterveydellinen riskitekijä myös Suomessa. Terveyshaittojen ehkäisy edellyttää sekä lyhyen että pidemmän aikavälin toimia, joiden avulla suojataan erityisesti haavoittuvia väestöryhmiä pitkittyvien hellejaksojen aikana sekä vähennetään väestön ja yhteiskunnan haavoittuvuutta kuumen sään haitoille ja edistetään sopeutumista ilmaston lämpenemiseen ja helteiden yleistymiseen. Vastuu näistä toimenpiteistä jakaantuu kansallisille, alueellisille ja paikallisille viranomaisille ja muille toimijoille eri hallinnonaloilla (ml. sosiaali- ja terveydenhuolto, ympäristöterveydenhuolto, työterveys ja työsuojelu, varautuminen ja turvallisuus, huoltovarmuus, rakentaminen ja yhdyskuntasuunnittelu, asuminen sekä sivistyspalvelut).

Tavoitteet

Kansallisessa toimintasuunnitelmassa tunnistetaan helteen haittavaikutuksille haavoittuvat väestöryhmät, muodostetaan kokonaisnäkemys terveyshaittojen torjumiseksi tarvittavista toimenpiteistä eri hallinnonaloilla sekä kuvataan kansallisten, alueellisten ja paikallisten toimijoiden roolit ja vastuut niiden edistämisessä ja toimeenpanossa. Suunnitelmassa esitetään hellevarautumisen nykytila ja kehittämistarpeet sekä annetaan toimenpidesuosituksia valtionhallinnon viranomaisille ja asiantuntijalaitoksille, hyvinvointialueille ja kunnille hellejaksoihin varautumisen ja ilmastonmuutokseen sopeutumisen kannalta keskeisillä osa-alueilla, joita ovat 1) riskienhallinta sekä varautumisen ja sopeutumisen koordinointi, 2) hellevaroitussuunnitelma, 3) viestintä, 4) hellejaksoihin liittyvä valmius ja varautuminen,

5) pidemmän aikavälin toimet, 6) työterveys ja työsuojelu sekä 7) seuranta ja arviointi. Ehdotettua asetuksen sääntelyä sovellettaisiin hyvinvointialueiden rahoitukseen vuodesta 2026 lukien. Asetus on tarkoitus antaa lausuntokierroksen jälkeen syyskuussa 2025.

Etelä-Karjalan pelastuslaitoksen lausunto-osa:

Etelä-Karjalan pelastuslaitos, Etelä-Karjalan hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta lausunnonantoon. Kuten lausuntopyynnön taustoituksessa on todettu, kuumat ja pitkäkestoiset hellejaksot tulevat yleistymään ilmastonmuutoksen seurauksena. Kehitys haastaa yhteiskuntaa kokonaisuutena ja tilanteeseen varautumiseksi tulee kehittää uusia toimintamalleja monitoimialaiseen tilannekuvan tuottamiseen ja yhteistyöhön perustuen.

Pelastustoimi on keskeinen sisäisen turvallisuuden toimiala, joka vastaa yhteiskunnassa onnettomuusuhkien ja -riskien ennakoinnista ja ennaltaehkäisystä sekä onnettomuuksien aikaisten kiireellisten palveluiden tuottamisesta. Pelastustoimen tulokulmasta hellejaksojen yleistymisessä oleellista on kokonaisvaltainen, myös turvallisuutta huomioiva lähestymistapa, väestön tarpeiden huomioiminen kuumien sääolosuhteiden haittavaikutuksille sekä monitulokulmainen asiantuntijayhteistyö.

Pelastustoimen onnettomuusuhkien ja -riskien ennakoinnissa ja hallinnassa asukkaan oma toimintakykyisyys on kriittinen tekijä. Hellejaksot erityisesti pitkäkestoisina kuormittavat toimintakykyisyyttä, mikä vaikuttaa negatiivisesti esimerkiksi asumisen palo- ja poistumisturvallisuuden hallintakykyyn. Kaikkein heikoimmassa aseman olevan väestönosan, erityisesti iäkkäiden, palo- ja poistumisturvalliseen toimintakykyyn hellejaksojen aikana tulee kyetä kiinnittämään ennakoivasti ja ennaltaehkäisevästi huomiota. Asian tarkempi tarkastelu edellyttää helteen vaikutuksiin erikoistuneiden asiantuntijoiden ja pelastusviranomaisen välistä tiedonvaihtoa, tilannekuvan tuottamista sekä kehittämissyhteistyötä vaikuttavien ennakointi- ja riskienhallintatoimenpiteiden tuottamiseksi. Arvioinnilla on vahvistettava ennakoinnin ja hallintatoimenpiteiden vaikuttavuus lyhyellä ja pitkällä aikavälillä. Asukkaan toimintakykyyn kohdentuvien hellevaikutusten lisäksi hellejaksot lisäävät asuntojen viilentämistarvetta. Käytettävien viilennysteknologioiden ja laitteiston paloturvallisuuteen tulee kyetä kiinnittämään ennakoivasti ja riskejä ehkäisevästi huomiota, jotta käytössä yleistyvät laitteistot ovat paloturvallisia lähtökohtaisesti sekä pitkäkestoisessakin, toistuvassa käytössä eivät nosta syttymä- ja tulipaloriskiä. Näin ehkäistään helteiden palo- ja poistumisturvallisuusriskejä, onnettomuuksia ja näiden seurausvaikutusten muodostumista yhteiskunnassa.

Lisäksi työsuojelu- ja työhyvinvointitulokulmasta tarkasteltuna eri ammattiryhmien, pelastustoimen ammattilaiset mukaan lukien, työtehtävissä tapahtuvaan lisääntyvään hellekuormitukseen tulee kiinnittää ennakoivasti huomiota ja kehittää kuormituksen terveysvaikutusten arviointia sekä vaikuttavia kompensointimenettelyitä. Tässäkin asia edellyttää monitoimialaista tarkastelua ja kehittämistoimenpiteiden tuottamista.

Etelä-Karjalan Pelastuslaitos

Standertskjöldinkatu 10,

53200 Lappeenranta

Etelä-Karjalan hyvinvointialue

Kirjaamo

Valto Käkelän katu 3

53130 Lappeenranta

Vaihde 05 352 000

Faksi 05 352 7800

etunimi.sukunimi@ekhva.fi

www.ekhva.fi

Y-tunnus: 3221313-1

Asiakirja päättyy tähän.